

KAYNAŞTIRMADAN BÜTÜNLEŞTİRMEYE GEÇİŞTE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR İÇİN ÇEVRESEL BARİYERLERİN AZALTILMASI

Prof. Dr. Mehmet Yanardağ
Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü

Yetersizlik türlerinden farklı düzeyde etkilenen öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersleri 1. kademede sınıf öğretmenleri ve özel eğitim öğretmenleri, 2. ve 3. kademelerde beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. İlgili öğretmenlerin sınıflarında yer alan öğrencilere sundukları beden eğitimi dersleriyle ilgili alan yeterlilikleri lisans eğitimi ve hizmet içi eğitimlere dayanmaktadır. Türkiye’de beden eğitimi öğretmenliği programlarının olduğu yüksek eğitim kurumlarında özel gereksinimi olan bireyler için beden eğitimi öğretmenliği bölümünün olmayışı ve mevcut öğretmenlik lisans programlarında bu konuda yeterli olmayan teorik ve uygulamalı ders sayıları okullarda sunulan hizmetlerin niteliği için önemli bir sınırlılık oluşturmaktadır. Benzer durum, sınıf öğretmenliği ve özel eğitim öğretmenliği lisans programları için de geçerli olup özel gereksinimi olan öğrencilerin beden eğitimi derslerinde nitelikli hizmetlerden yararlanabilmeleri için mesleki gelişim programlarından sistematik olarak yararlanmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ulusal literatür, öğretmenlerin ve adayların özel gereksinimi olan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik meslek gelişim programlarından yararlanmalarına ihtiyaç olduğunu yansıtıcı niteliktedir (Babaođlan & Yılmaz, 2010; Demirci & Demirci, 2014; Demirtaş, 2015; Nalbant, 2018; Özer & Süngü, 2016). Bu bağlamda, Türkiye’de özel gereksinimi olan öğrencilere okullarda beden eğitimi ve spor dersi hizmetleri sunan öğretmenler için ulusal standartların geliştirilmiş olmaması mesleki yeterliliklerle ilgili sorunların yaşanmasına katkı sağlıyor olabilir. Özel gereksinimi olan öğrencilerin beden eğitimi konusunda Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) ulusal standartlar belirlenirken (www.apens.org), eyaletlerin konuyla ilgili öğretmenler için rehberler geliştirdiği görülmektedir (www.napeconference.org). Öğretmenlerin konuyla ilgili yeterliliklerini arttırmak için meslek örgütlerinin sürekli eğitim konusunda düzenli uygulamalara yer verildiği görülmektedir. “Danışmanlık ve kişisel gelişim” ve “sürekli eğitim” gibi iki ana temanın profesyonelliğın gereği olarak ABD’de ulusal standartlar içerisinde yer aldığı görülmektedir (Kelly, 2019). Özel gereksinimi olan bireylere fiziksel aktivite hizmeti sunanlar için benzer uygulamanın Avrupa Birliđi ülkeleri tarafından da oluşturulduğu görülmürken (<http://eusapa.upol.cz>) 2010 yılında beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki yeterlilikleri, mesleki tanımlamaları, uyarlanmış beden eğitiminde işlevsel çerçeve ve uyarlanmış beden eğitimi için bilgi, beceri ve yeterlilikler başlıkları altında standartlar tanımlanmıştır (Klavina & Kudlacek, 2011). Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) “2023 Eğitim Vizyonu” belgesinde yer alan “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yönetimi” başlığı altındaki 1 nolu hedef kapsamında özel gereksinimi olan öğrencilerle çalışan öğretmenlere yönelik alan becerilerini iyileştirmek için mesleki gelişim programları tasarlanması amaçlanmaktadır (<http://2023vizyonu.meb.gov.tr>). Özel gereksinimi olan öğrencilere okullarda sunulan beden eğitimi ve spor hizmetlerinin niteliğini arttırmak ve elde edilen kazanımların toplumsal ortamlarda da sergilenerek “katılımı” geliştirmek amacıyla çevresel faktörlerden bariyer olanları, kolaylaştırıcı hale dönüştürmek üzere ulusal bir müdahale modeline ihtiyacın olduğunu görülmektedir. Yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde çalıştayda düzenlenecek ilk panel ile gereksinim olduğu düşünölen bu dönüşümün temellerinin atılması hedeflenmektedir.